

ЧЕСТЕР БИТИ ПАПИРУСИ*

Фредерик Фајви Брус

Група папируса из Еџипта, коју је од препродаваца купио господин Алфред Честер Бити, углавном је из трећег века. На папирусима се налазе делови дванаест различитих рукописа, од којих осам садржи делове Старог Завешта на грчком, три садрже делове Новог Завешта, а преостали рукопис садржи делове Књиге Енохове и хришћанску омилију. Ови рукописи занимљиви су због тога што нису у форми свитка, већ су у форми кодекса. Поменути папируси појавили су се управо у тренутку када су изучаваоци текста Светог Писма стигли до места на којем им је баш ово сведочанство било неопходно — како би проверили своје закључке.

О ономе што се засигурно може сматрати највећим открићем библијских рукописа откако је Тишendorf [Tischendorf] открио Синајски Кодекс [лат. *Codex Sinaiticus*] 1844. године, писано је у *Тајмсу* [*The Times*] од 19. новембра 1931. Група папируса, вероватно из Фајумског округа у Египту, коју је од египатских препродаваца купио господин Алфред Честер Бити [Alfred Chester Beatty], показали су се као делови дванаест различитих рукописа, од којих осам садржи делове Старог Завешта на грчком, три садрже делове Новог Завешта, а преостали рукопис делове Књиге Енохове и хришћанску омилију. Већина папируса потиче из трећег века. Од три новозавешта папируса један садржи тридесет листова Јеванђеља и Дела апостолских, други десет листова Павлових Посланица, а трећи десет листова из Откривења. Папируси су, без сумње, остаци копије Светог Писма која је била у власништву неке древне хришћанске цркве или манастира.

Облик манускрипта је занимљив; они нису у форми свитка већ у форми кодекса, то јест у савременом облику књиге. Старински папирусни свитак у четвртном веку замењен је финим пергаментним кодексом, а папирусни кодекс је карика која их спаја. Очигледно да је облик

* Изворник: Frederick Fyvie Bruce, "The Chester Beatty Papyri," *The Harvester* 11 (1934): 163–164. Превод са енглеског: Маријана и Срећко Петровић.

кодекса први пут у употребу ушао међу хришћанским заједницама и то за копије Писма, будући да су нехришћанска дела датирана у време настанка Честер Бити папируса била у облику свитака. Тако су већ у трећем веку четири Јеванђеља или Павлове Посланице могле да се саберу у једну збирку, што није било изводљиво у ранијој фази свитака.

Време настанка рукописа значајно је из још једног разлога. Они су углавном датирани на трећи век, и тако по први пут имамо сведочанство довољно великих размера за стање текста надахнутог Завета читав век пре времена настанка два чувена унцијална рукописа, Ватиканског и Синајског Кодекса. Процену значаја овог проналаска за текстуалну критику је дао неуморни библиста сер Фредерик Кенјон [Sir Frederic Kenyon] у књизи *Недавни развој у текстуалној критици грчке Библије* [*Recent Developments in the Textual Criticism of the Greek Bible*] објављеној у оквиру серије *British Academy Schweich lectures* за 1932. годину, док је исти писац још увек у процесу проучавања и објављивања стварног текста папируса у наставцима.

У овим предавањима, која су изузетно интересантна, чак и независно од дискусије о Честер Бити папирусима, и која, будући у популарном облику, треба да се обрате онима који се нису специјализовали у овој области, др Кенјон истражује напредак у текстуалном проучавању грчке Библије, нарочито Новог Завета, од објављивања Исправљене верзије [Revised Version — превод Светог Писма на енглески језик, заправо поправљени превод Библије краља Џејмса са краја 19. века — *прим. прев.*], и показује како су се папируси појавили управо у тренутку када су изучаваоци текста Писма стигли до места на којем им је управо ово сведочанство било неопходно како би проверили своје закључке.

Када је труд текстуалних дивова прошлог века кулминирао Весткотовим [Westcott] и Хортовим [Hort] издањем Новог Завета на грчком језику и објављивањем Исправљене верзије, препознате су три главне породице древних текстова Новог Завета. То је био „примљени текст“, представљен највећим делом познијих рукописа, који је чинио подлогу Ауторизоване верзије [Authorised Version — превод Светог Писма на енглески језик, познатији као KJV (верзија Краља Џејмса са почетка 17. века) — *прим. прев.*]. Затим је ту „неутрални текст“, како га је назвао Хорт, који представљају чувени унцијални манускрипти из четвртог и петог века, Ватикански, Синајски и Александријски кодекс, међу којима је Ватикански кодекс сматран најаутентичнијим. На крају је ту донекле неодређена породица текстова, који од поменута два до приметног степена одступају додацима, изостављањима и изменама, пре свега представљених Кодексом Безе [Codex Bezae] (који се чува у Универзитетској библиотеци у Кембрицу), старолатинском верзијом

(претечом Вулгате), старом сиријском верзијом, а највећим делом библијским цитатима код хришћанских Отаца прва три века. Ова верзија текстова названа је „западни текст“, јер су неки од њених најзначајнијих представника припадали Западној Цркви. Хорт је дао свој суд против тврдње да овај текст представља изворни текст.

Трудбеници прошлог века показали су инфериорност старог „примљеног текста“. Др Кејџон каже да заиста „ниједан истраживач квалификован за текстуалну критику не би данас — а ни годинама уназад — подржао супериорност ‘примљеног текста’ у поређењу са ранијим сведочанствима“. Међутим, када је спор између „примљеног текста“ и „неутралног текста“ утихнуо, јавиле су се нове контроверзе између „неутралног текста“ и „западног текста“. Истраживања многих научника у првој половини овог века била су склона да „западном тексту“ дају већи значај него што су то Весткот и Хорт предлагали. Не можемо овде излагати целу причу, али после рата је нова породица текстова издвојена из масе „западних текстова“. Каноник Стритер [Canon Streeter — у питању је британски библиста Burnett Hillman Streeter (1874–1937) — *прим. прев.*] из Оксфорда је, у *Четири Јеванђеља* [*The Four Gospels*] (1924) — епохалној књизи за проучавање синоптичког проблема, као и за текстуалну критику, приказао грчки текст који је био у употреби у трећем веку, који се налази отприлике на пола пута између „неутралних“ и „западних“ текстова, којем је дао име „кесаријски“, будући да га је лоцирао у Кесарију.

„Убудуће“, каже сер Фредерик Кејџон, „кесаријски текст има извесно место у текстуалној критици“. Пажња је одједном усмерена на њега, и неколицина научника била је готова да у њему препозна истинског представника изворног текста. Водећи међу онима који прате овај тренд изучавања јесте професор Кирсоп Лејк [Kirsopp Lake] са Харварда, који је изнео разлог да верујемо како овај „кесаријски“ текст своје порекло заправо има у Египту. Али, Египат је био дом „неутралног текста“, а ако се жила „кесаријског текста“ налази у Египту сто година пре нашег најстаријег ауторитета за „неутрални текст“, онда је у најмање могуће да је „неутрални текст“ каснија исправка овог ранијег текста.

Наравно, био је потребан јак доказ који би Лејкову теорију поставио на здраве основе. И управо онда када је био потребан он се појавио — у Честер Бити папирусима. Њихов текстуални карактер може бити сажет Кејџоновим речима: „Папирус, док се не слаже у потпуности ни са једним од главних породица текста које су нам познате, дефинитивно садржи ‘кесаријски’ текст у Јеванђељу по Марку, и ако не можемо потврдити исто у односу на друга Јеванђеља, то може бити због тога што нам је њихов ‘кесаријски’ текст најмање познат“. У сваком случају, то је ка-

нон текстуалне критике који је успоставио Стритер 1924. године — да је текст Марковог Јеванђеља камен темељац за одређивање порекла било ког библијског рукописа: ту се прича зауставља, али преостаје још много тога што би требало да се уради истраживањем ових нових трагова и установљавањем још тачнијег аутентичног текста новозаветних списа.

Поменимо још једну ствар. Може се чинити како је текст Новог Завета још увек у великој мери замрачен неизвесношћу. Такав утисак ће бити потпуно погрешан. Било какав проблем са текстом Новог Завета расте не из недостатка доказа, већ из огромног богатства доказа. Ниједна тачка хришћанске вере или праксе није погођена тим текстуалним питањима. Свако ново откриће помаже потврђивању опште поузданости наших новозаветних текстова, а текстуално сведочанство Честер Бити папируса није изузетак од правила. Овде је закључак др Кејнона усвојио не мањи ауторитет него професор Буркит [Francis Crawford Burkitt] са Кембриџа:

„Оно не показује никакве приметне разлике у односу на главну традицију, и не садржи ниједну од значајних разлика пронађених у неким од наших раних сведочанстава. Тачно је да је веома несавршено, али оно покрива знатан део Јеванђеља толико да је легитимно изводити опште закључке из њега; а они показују да је, почетком трећег века, текст Јеванђеља и Дела апостолских идентичан по свим основним ставкама са оним што смо до сада знали на основу сведочанстава каснијих ауторитета“.

И тако за дивно очување Његове Речи, као и за њено првобитно надахнуће, урадићемо добро ако уздигнемо своја срца, уз благодарење и похвалу, и благословимо Име Господње.

Библиографија:

- Burkitt, F[rancis]. C[rawford]. “The Chester Beatty Papyri.” *Journal of Theological Studies* 34, No. 136 (October 1933): 363–368. JSTOR, www.jstor.org/stable/23955142. <https://doi.org/10.1093/jts/os-XXXIV.136.363>.
- Kenyon, Frederic G[eorge]. *Recent Developments in the Textual Criticism of the Greek Bible*. Series “The Schweich Lectures of the British Academy,” 1932. London: Pub. for the British Academy by H. Milford — Oxford University Press, 1933.
- Streeter, Burnett. Hillman. *The Four Gospels: A Study of Origins. Treating of the Manuscript Tradition, Sources, Authorship, & Dates*. London: MacMillan & Co Limited, 1924.

Примљено: 1. 11. 2019. | Одобрено: 1. 12. 2020. □